

zaaknummer: 675512
afdelingsnaam: IA-Bestuur en Communicatie
steller: Eric Bakker / Meije Gildemacher (HOP2040)
telefoonnummer: 035 629 2085

onderwerp: Herzien plan van aanpak Omgevingsvisie 2040

Voorstel

1. Het college en de samenleving opdracht te geven om samen de participatie rondom de Omgevingsvisie verder vorm te geven en de gemeenteraad tussentijds regelmatig te informeren.
2. De opbrengst van de participatie voor de zomer van 2021 aan de gemeenteraad te rapporteren.
3. Op hetzelfde moment een voorstel te doen hoe de Omgevingsvisie met alle belanghebbenden te schrijven.
4. De internationale beeldtaal van de Sustainable Development Goals (SDG's) als instrument verder uit te werken.
5. De Omgevingsfoto van Hilversum (bijlage 2) voor alle visietrajecten te gebruiken als vertrekpunt.
6. De scope, de planning en de opzet van (de participatie van) de lopende visietrajecten voor mobiliteit en wonen te handhaven en de opbrengst te betrekken bij (de participatie voor) de Omgevingsvisie.

Samenvatting

Dit voorstel neemt u op twee manieren mee in de vervolg-aanpak voor de Omgevingsvisie. Het biedt in de 'bestuurlijke systeemwereld' de door u gevraagde duidelijkheid over het bestuurlijke proces in de tijd, de samenhang tussen de verschillende lopende visietrajecten en de uitgangspunten op basis waarvan het college en de samenleving de komende tijd het participatieproces vormgeven.

Tegelijk neemt het u in de 'leefwereld' mee naar een vernieuwende, frisse aanpak voor de Omgevingsvisie. Het vraagt u ruimte te geven om participatie in volle omvang te laten plaatsvinden en daarvoor de collectieve kracht van samenleving en gemeente in te zetten. Daarvoor plaatsen we dit voorstel in een context die uitgaat van de volledige betrokkenheid en instemming van de gemeenteraad nu én de gemeenteraden van Hilversum in de toekomstige bestuursperiodes.

Hoe ruimte gemaakt wordt, is een zoektocht die in talloze gemeenten in Nederland wordt ondernomen. Het is zelden een tocht zonder vallen en opstaan. Op basis van een opdracht van de gemeenteraad (amendement A20-55, 1 juli 2020 (bijlage 1)) voeren het college en het collectief van bewonersverenigingen sinds de zomer gesprekken over een vervolgaanpak voor de Omgevingsvisie. Dit collectief heet inmiddels: HOP 2040 (Hilversum Omgevingsvisie Participatie) en bevat bij het schrijven van dit voorstel 37 bewonersverenigingen. Zowel bewoners als de gemeente stoppen veel tijd en energie in de gesprekken. Daar zijn we vanuit de gemeente de bewoners zeer erkentelijk voor. We willen allebei de gemeenteraad graag op dit moment in het gesprek betrekken. De uitkomst van een kaderstellend politiek debat over uitgangspunten en dilemma's geeft ons een framework van waaruit de frisse herstart van de participatie en de Omgevingsvisie gemaakt kan worden.

Een fris gesprek vraagt frisse taal. Daarom introduceren we hier ook de taal van de Sustainable Development Goals (SDG's). De wereldberoemde SDG's zijn inmiddels verworden tot een herkenbare, drempelverlagende beeldtaal die in abstracte zin duidelijk maakt welke onderwerpen en accenten in de 21^e eeuw thuis horen in een gesprek over de toekomst. Die onderwerpen en accenten zien we grotendeels terug in de Foto van Hilversum; een goede basis het gesprek op te kunnen bouwen. Zo kunnen we het gesprek starten.

Doel

Het doel van het voorstel is dat de gemeenteraad college en samenleving in goed vertrouwen loslaat om samen het participatieproces vorm te geven en op een vernieuwende manier de Omgevingsvisie te maken. Uiteraard met inachtneming van de rol en bevoegdheden van de gemeenteraad nu (tot en met 2022) en in de toekomst (vanaf 2022).

De Omgevingsvisie en de Sustainable Development Goals

Met elkaar (gemeente, bewoners, bedrijven en organisaties) staan we voor belangrijke maatschappelijke opgaven voor de toekomst van Hilversum. Met elkaar willen we onderzoeken wat belangrijk is voor de inrichting van de fysieke leefomgeving van Hilversum in 2040. Vanuit de klassieke benadering van het fysiek domein denken we als eerste aan thema's als aan wonen, werken, economie, mobiliteit/bereikbaarheid. Nieuwe vraagstukken als klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit dienen zich aan. En we zien ook andere thema's zoals gezondheid, inclusiviteit en sterke gemeenschappen steeds meer in verband met de Omgevingsvisie worden gebracht. Als we dat allemaal zien, is de belangrijkste vraag waarop we met elkaar antwoord proberen te vinden: **wat voor stad wil Hilversum zijn in 2040?**

Die vraag is op zichzelf geen politieke vraag. Het is een vraag voor alle betrokkenen: gemeente, inwoners, organisaties. Het is – moeilijk genoeg – ook een vraag voor colleges, gemeenteraden, inwoners en organisaties die er nu nog niet zijn. Onze uitdaging is alle antwoorden met elkaar te zoeken. De keuzes die voortvloeien uit alle antwoorden en toekomstbeelden vragen daarentegen vrijwel zeker wel politieke keuzes. Daarvoor zijn de gemeenteraden van nu en de toekomst aan zet. Zonder een voorschot te willen nemen op de uitkomst van de zoektocht, weten we dat kiezen onvermijdelijk zal zijn. In onze compacte stad in het groen is de ruimte immers ontzettend schaars. Keuzes kunnen uiteindelijk gaan over: wat krijgt dan wel en niet de ruimte? Of kunnen we zaken anders en slimmer combineren?

Hilversum verandert tot 2040 en daarna, hoe dan ook. In de wetenschap dat niet alles maakbaar is, willen we met elkaar nu zoveel mogelijk richting geven, maar richting de onzekere toekomst ook flexibel zijn. De Omgevingsvisie van Hilversum wordt daarmee een strategische visie op hoofdlijnen die we met elkaar ontwikkelen en die wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Met het vaststellen van de Omgevingsvisie geeft de gemeenteraad het college en de samenleving richting en ruimte waarbinnen zij Hilversum samen verder kunnen ontwikkelen en aangaan wat er de komende 20 jaar op ons pad komt.

Taal is belangrijk. Het heeft de kracht van verbinding, maar ook van verwijdering. Als universele taal voor het gesprek kunnen we goed gebruik maken van de SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen). Dit zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken, afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. De doelen kwamen er op basis van wereldwijde inbreng van organisaties en individuen. Achter de zeventien doelen zitten 169 targets. Die maken ze nog concreter. Deze taal heeft de potentie de Omgevingsvisie van Hilversum begrijpelijk te maken voor iedereen. Zo verlagen we de drempel om mee te doen.

Figuur 1 De 17 SDG's via www.sdgnerland.nl

De toepassing van de SDG's in gemeenteland is vooruitstrevend. Hilversum kan zo mee voorop lopen. Het bevat, naast dat het begrijpelijk is, ook het goede abstractieniveau voor de Omgevingsvisie. Hoe het nastreven van een bepaald doel precies uitwerkt, is niet per definitie onderdeel van de visie. De SDGs zijn verweven met elkaar – inzet op de ene SDG kan andere SDGs zowel positief als negatief beïnvloeden. De kern-SDGs als langetermijnvisie en de kennis over hun relaties met de andere SDGs resulteren in een afwegingskader voor de gemeenteraad. Keuzes die worden gemaakt kunnen afgewogen worden op basis van de bijdrage die het levert aan het behalen van de langetermijnvisie. Daarmee is het een uitstekend middel om op het niveau van de Omgevingsvisie de richting te beschrijven. En omdat het CBS de ontwikkeling van de SDG's in Nederland elk jaar meet, is de voortgang in Hilversum vervolgens objectief en SMART te volgen.

We stellen voor dit verder uit te werken in een notitie voor de gemeenteraad.

Dit voorstel

We doen dit voorstel nu (oktober 2020), omdat de gemeenteraad dat heeft gevraagd in Amendement 20-55. We doen dat bewust, terwijl we weten dat we nog veel zaken moeten uitwerken.

De verwachting van de gemeenteraad over dit voorstel vanuit amendement A20-55 is vanaf het begin helder. Het amendement zegt: *“het gesprek over de toekomst van Hilversum gaan raad, college, inwoners en instellingen samen aan in voorbereiding op de Hilversumse Omgevingsvisie en daarmee samenhangende beleidsnota's. Verder betreft het college de initiatiefnemers bij het opstellen van een herzien plan van aanpak Omgevingsvisie en bijbehorende beleidsnota's, waarin het participatietraject wordt beschreven, welk plan eind september/begin oktober aan de gemeenteraad ter bespreking en vaststelling wordt aangeboden”*.

We hebben in de afgelopen weken ook goed gehoord dat raadsleden een duidelijk voorstel verwachten over:

- De (integrale) samenhang van de verschillende lopende visietrajecten met de Omgevingsvisie
- Een planning
- Een vorm van inhoudelijke kaderstelling
- Kaderstelling voor participatie

Tegelijk zien en horen we ook uiteenlopende verwachtingen over dit voorstel:

- Inwoners zeggen in het Burger Initiatiefvoorstel: het gaat om zeggenschap van de bevolking, wijkgerichtheid en transparantie. Het proces van de gebiedsagenda 1221 is een aantrekkelijk voorbeeld;
- Organisaties en samenwerkingspartners van de gemeente zeggen: het gaat om de grote opgaven voor Hilversum en de regio, bijvoorbeeld over de ruimtevraag voor wonen en economie en werk op het niveau van de stad;
- In de raadscommissie van 19 augustus 2020 zeggen meerdere raadsfracties: het gaat om leren van het proces ‘raadsopdracht strategie spoorgebied’;
- Enkele raadsfracties zeggen in een brief van 19 augustus 2020: het gaat om sturing op de kwaliteiten van architectuur en groen en beperkingen aan groeimogelijkheden;
- Er zijn verschillende opvattingen over de samenhang en volgorde van de processen voor de Omgevingsvisie, Woonvisie en Mobiliteitsvisie.

Een deel van alle verwachtingen lossen we met dit voorstel in. In het vervolg van dit voorstel gaan we verder in op wat we voorlopig wel kunnen ‘vastklikken’ en wat we met elkaar nog verder moeten uitwerken. Daarnaast geven we in een aantal dilemma’s aan wat we bij het ‘met elkaar uitwerken’ zijn tegengekomen. Een gesprek daarover met uw raad vinden we belangrijk voor het verder samen vormgeven van de participatieaanpak voor de Omgevingsvisie. We zullen de komende maanden de raad nog een aantal keren aanvullende informatie over de voortgang sturen.

Voorlopig vastklikken en verder ontwikkelen

1. Integraal werken aan verschillende visies

Tegelijk met de *Omgevingsvisie* werkt het college in opdracht van de raad aan een nieuwe *Woonvisie* (gereed Q1 2021), een *Mobiliteitsvisie* (gereed Q1 2021), een programma *Energietransitie* (gereed december 2020) en aan de verdere uitwerking van de agenda *Economie en Media*. De adviezen die het Rijk hierover geeft¹, maken duidelijk dat het belangrijk is dat overheden tegelijkertijd kunnen werken aan een integrale visie én waar nodig sectoraal versnellen. Het maakt het Rijk niet uit waar overheden beginnen, zolang ze maar aandacht aan beide trajecten besteden. Zo willen we dat in Hilversum ook doen. We vinden het belangrijk om tempo te maken met bijvoorbeeld onze Woonvisie en Mobiliteitsvisie en om tegelijkertijd te werken aan de Omgevingsvisie. Voor een deel is dit ook geen vrije keuze. De Woonvisie kan niet wachten op de Omgevingsvisie, omdat we nog in 2021 prestatieafspraken met woningcorporaties moeten maken, waar het hebben van een woonvisie een vereiste voor is.

De kunst is om in de sectorale visies focus te houden op het onderwerp en tegelijkertijd zicht op het geheel. Dat kan door de sectorale visies ook te zien als ingrediënt voor de Omgevingsvisie. Dit is de kern van integraal werken, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Dat vraagt om een goede organisatie, een duidelijk spoorboekje (planning) voor de raad en dat we de raad en samenleving goed uitleggen hoe de trajecten zich tot elkaar verhouden. Bij integraal werken hoort dus ook integraal communiceren. Deze werkwijze is ons voorland: tot 2040 updaten we de Omgevingsvisie periodiek en maken we om de paar jaar nieuwe sectorale visies en programma’s, die elkaar beïnvloeden.

In het kort beschrijven we hier de kern/focus van de verschillende visietrajecten:

- In de *Omgevingsvisie* komen ontwikkelingen in onze fysieke leefomgeving samen: natuur, bodem, lucht, water, infrastructuur en gebouwen. Omdat de ruimte in Hilversum schaars is en de ruimtevraag voor wonen, werken, economie, groen, energietransitie, klimaatadaptatie en voorzieningen groter dan de beschikbare ruimte, is de centrale vraag *wat tot 2040 in Hilversum*

¹ Zie bijvoorbeeld:

<https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/Omgevingsvisie/samenhang/>

de ruimte krijgt en wat de juiste balans is? Daarbij hoort ook: hoe verhoudt Hilversum zich tot de omgeving? De keuzes worden opgebouwd vanuit het gesprek met de stad over de toekomst en 'identiteit', over de vraagstukken die volgen uit de Omgevingsfoto gemeente Hilversum en uit de inzichten uit de andere visietrajecten. De Omgevingsvisie is een strategische visie op hoofdlijnen en kwalitatief van aard. De Omgevingsvisie wordt later uitgewerkt in programma's, die meer kwantitatief van aard zijn. Zo volgen er programma's voor mobiliteit en wonen na de Mobiliteits- en Woonvisie en hebben wij ons voorgenomen om na de Omgevingsvisie een programma 'openbare ruimte' te maken. Ook is een verdere uitwerking in wijkprogramma's, zoals bijvoorbeeld die van 1221, goed voorstelbaar.

- De *Woonvisie* gaat over de effecten die de gemeente op de *woningmarkt* wil bereiken, door het inzetten van de juiste instrumenten. De focus ligt op woningmarkt vragen: aan wie geef je ruimte in een schaarse woningmarkt? En hoe werk je effectief samen met belangrijke spelers? In de Woonvisie worden ook woningmarkt vraagstukken (voor wie, welke kwaliteit, welke betekenis voor wijken) in verband gebracht met de onderwerpen werk/economie, mobiliteit en energietransitie. In de woonvisie gaan we uit van de bestaande plancapaciteit voor korte en middellange termijn. De plancapaciteit voor de lange termijn is onderdeel van de Omgevingsvisie. De raad bespreekt de Woonvisie in Q1 van 2021. Daarna worden onder meer prestatieafspraken met corporaties gemaakt en een uitvoeringsagenda opgesteld.
- De *Mobiliteitsvisie* gaat over: hoe ziet de mobiliteit in 2040 eruit? Welke manieren zijn er om de *mobiliteit en leefbaarheid* in de stad te verbeteren? De visie gaat uit van levensstijlen en mobiliteitsbehoeften van inwoners, bezoekers en organisaties. We weten dat mobiliteit grote druk legt op de beschikbare ruimte. We willen een aantrekkelijk perspectief bieden hoe om te gaan met de steeds groter wordende verkeersintensiteit. We onderzoeken het toepassen van nieuwe ontwikkelingen in het gebruik van data/informatie en mobiliteitsconcepten. Er wordt een relatie gelegd met o.a. wonen, werk/economie, groen en energietransitie. Aan de hand van scenario's en gesprekken met de stad worden keuzes en dilemma's scherp neergezet. Alle mogelijkheden komen op tafel. De raad besluit over een richtinggevende denklijn in Q1 van 2021. Keuzes met een grote ruimtelijke impact worden integraal afgewogen in de Omgevingsvisie. Het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen van de Mobiliteitsvisie werken we later uit in een programma mobiliteit.
- In het *Programmaplan Energietransitie 2021-2025 en Warmtevisie* geven we richting aan de komende vijf jaar, op weg naar een aardgasvrij Hilversum in 2040 en een klimaatneutraal Hilversum in 2050. De routekaart maken we samen met initiatiefnemers uit Hilversum en de regio en we bekijken wat we de komende jaren concreet kunnen doen, ook in relatie tot de Regionale Energiestrategie en het landelijk beleid. De focus ligt op het opwekken van duurzame elektriciteit, het isoleren van gebouwen en mobiliteit. We leggen nadrukkelijk verbinding met de visies voor mobiliteit en wonen. Met de Omgevingsvisie is het programmaplan verbonden om te kunnen bepalen hoe, waar en wanneer we het gebruik van fossiele brandstoffen kunnen stoppen, hoe we de energievraag beperken en hoe we duurzame energie kunnen opwekken in gebieden.
- De verdere uitwerking van de *agenda Economie en Media* (raad februari 2021) richt zich op de *economische structuur van Hilversum en de betekenis van werkgelegenheid* voor de samenleving. Dit krijgt vorm in een *Economisch Perspectief 2040*. Centraal staat het vraagstuk: welk economisch perspectief heeft en wil Hilversum? Welk ruimtebeslag vraagt dat en welke instrumenten en samenwerking heeft de gemeente om hierop te sturen? We zoeken samenhang met de regio Gooi en Vechtstreek, waar dezelfde vragen spelen. Die vragen zijn in de coronacrisis extra actueel. We leggen verbindingen met de bevolkingssamenstelling, arbeidsmarkt, mobiliteit, wonen, het voorzieningenniveau, onderwijs en duurzaamheid. In het Economisch

perspectief 2040 wordt met het bedrijfsleven en kennisinstellingen het vraagstuk van het structureel tekort aan geschikte ruimte voor bedrijven en economische ontwikkeling verkend en landt vervolgens in de Omgevingsvisie. Daarin wordt duidelijk welke ruimte aan welke soort bedrijven wordt gegeven, gereserveerd of gecreëerd. De vaststelling van het Economisch perspectief 2040 is gepland in april 2021.

Onze Omgevingsvisie bevat uiteindelijk een inhoudelijke, gebiedsgerichte visie op de fysieke leefomgeving en op de integratie van beleidsdoelen. De overige visies zijn noodzakelijke sectorale visies en tegelijk ingrediënt voor de Omgevingsvisie. De nadere uitwerking van de sectorale visies in programma's wordt getoetst aan de Omgevingsvisie en later (op het niveau van maatregelen/plannen) aan het Omgevingsplan.

Ook zal de Omgevingsvisie zich uitspreken over de rol die de gemeente voor zichzelf en anderen ziet ten aanzien van de uitgesproken ambities en waarden. De wijze van reguleren wordt uiteindelijk bepaald op de manier waarop het wettelijk kader (Omgevingswet) het voorschrijft: in het Omgevingsplan. Zonder inzicht op de rol en uitvoering (regulering, financiële middelen of andere sturingsmogelijkheden) is de betekenis van een visie beperkt.

2. Een (voorlopige) bestuurlijke planning

Vanuit de evaluatie van het proces 'strategie spoorgebied' hebben we geleerd dat het belangrijk is goed af te spreken hoe en wanneer we de raad informeren (beeldvorming) en wanneer we oordeelsvorming en besluitvorming inplannen. Dat doen we in dit raadsvoorstel. De planning is gelet op het voorgaande voorlopig.

Voor de Mobiliteitsvisie, Woonvisie, het Programmaplan Energietransitie 2021-2025 en Warmtevisie, het Economisch Perspectief en de Omgevingsvisie hebben we een samenhangende planning of 'spoorboekje' voor de gemeenteraad gemaakt: op welke momenten is sprake is van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming? Deze planning gaat uit van het scenario dat de participatie voor de zomer van 2021 tot een duidelijke richting leidt en de raad op basis daarvan kaders kan vaststellen voor de Omgevingsvisie. Leiden de gesprekken echter tot grote dilemma's, dan benoemt de gemeenteraad deze en maakt ze inzet voor de verkiezingen. De Omgevingsvisie wordt dan door de nieuwe raad vastgesteld.

Wat betreft de beeldvorming, is het uitgangspunt dat we u thematisch informeren in de sectorale visietrajecten. Daarmee maken we duidelijk dat (bijvoorbeeld) een Beeldvormende sessie (BVS) van de Mobiliteitsvisie óók onderdeel is van het thema mobiliteit in de Omgevingsvisie. Voor belangrijke thema's uit de Omgevingsvisie waarvoor geen sectoraal visietraject loopt, organiseren we indien nodig extra Beeldvormende sessies waarin u zich in de materie kunt verdiepen.

We merken hierbij op dat we voor de Omgevingsvisie nu een aantal Beeldvormende Sessies hebben geprogrammeerd. Tegelijk horen we de behoefte van raadsfracties om meer in een formele setting informatie en gedachten uit te wisselen. Zo experimenteren we nu bij de woonvisie met beeldvorming in commissieverband. We horen graag van de gemeenteraad of het zwaartepunt van het betrekken van de raad vooral in BVS-en (reguliere, of tijdens heidagen) of in commissieverband gezocht moet worden.

Wat betreft de 'bij te wonen participatie', kunnen we nu nog niet concreet aangeven wanneer welke activiteit of bijeenkomst in het kader van de Omgevingsvisie plaatsvindt. Voor de opzet en inrichting van de participatie benutten gemeente en inwoners externe deskundigheid, op basis van de kaders die u in dit voorstel vaststelt. Met een Raadsinformatiebrief en in een BVS in december informeren we u over de aanpak die we samen met de HOP 2040 onder leiding van een externe deskundige opstellen. Uit de samenwerking tussen gemeente en de HOP2040 kan komen dat de planning verandert. Verder moedigen we partijen en platforms in de stad aan om tijdens de participatie activiteiten toe te voegen.

Bij dit alles hebben de beperkingen die Covid veroorzaakt zeker impact. Het is onze uitdaging om deelname van de samenleving op een meer digitale (werk)wijze te bevorderen.

Datum	Bij te wonen participatie door raadsleden	Beeldvorming raad	Oordeelsvorming raad	Besluitvorming raad
03.09.2020 15.09.2020 30.09.2020 30.09.2020 1 oktober Oktober	Digitaal gesprek stakeholders Woonvisie	BVS Mobiliteitsvisie	Themacie. Woonvisie 1	
		BVS Mobiliteitsvisie		
11.11.2020				Raad herzien PvA Omgevingsvisie
november			Themacie. Woonvisie 3	
	Participatie Mobiliteitsvisie & Woonvisie			
03.12.2020		BVS Mobiliteitsvisie		
December		BVS en RIB uitwerking participatie Omgevingsvisie	Cie Programmaplan Energietransitie 2021-2025en Warmtevisie advisering aan college/raad	
Januari		BVS Economisch perspectief		
Januari - Maart 2021	Participatie Omgevingsvisie Participatie energietransitievisie			
10.03.2021			Cie: Mobiliteitsvisie ter advisering raad (mogelijk februari)	
17.03.2021			Cie: Woonvisie ter advisering raad	
31.03.2021				Raad: Mobiliteitsvisie en Woonvisie
07.04.2021		BVS ontwikkelen toetsingskader Omgevingsvisie	Cie: Economisch perspectief ter advisering raad	
14.04.2021				Raad: Economisch perspectief
April 2021	Afwegen opbrengst participatie en terugkoppelen aan de stad	BVS opbrengst participatie Omgevingsvisie en terugkoppeling aan de stad		
23.06.2021			Cie: kaders Omgevingsvisie ter advisering raad Cie: Energietransitievisie ter advisering raad	
07.07.2021				Raad: kaders Omgevingsvisie Raad: Energietransitievisie
Najaar 2021	Inspraak			
November-december			Cie: Omgevingsvisie ter advisering raad	
Jan 2022				Raad: Vaststelling Omgevingsvisie

3. Een vorm van inhoudelijke kaderstelling: Omgevingsfoto als vertrekpunt

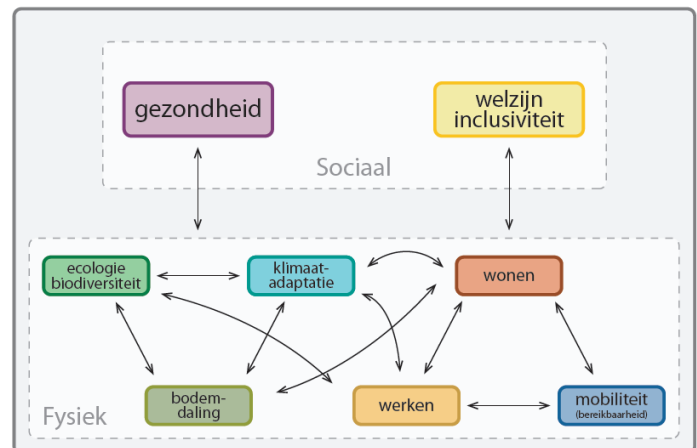
In december 2019 is de Foto van Hilversum met de gemeenteraad gedeeld (bijlage 2), maar nog niet vastgesteld. In thema's als cultureel erfgoed, groen, biodiversiteit, water, bodem, klimaatverandering en –adaptatie, energietransitie, wonen, economie en werkgelegenheid, bereikbaarheid en mobiliteit, welzijn, zorg en gezondheid, levendigheid, sport en bewegen, kunst en cultuur, onderwijs, veiligheid, lucht, licht en geluid schetst de Omgevingsfoto een compleet beeld van wat er in Hilversum gebeurt en op ons afkomt. We gebruiken deze Foto van Hilversum als gemeenschappelijk vertrekpunt voor alle visietrajecten. Tegelijk merken we tijdens deze Corona-crisis hoe de foto een momentopname is en wat de impact van de dynamiek in de 21^e eeuw is.

Temidden van die dynamiek college ziet in de Foto van Hilversum een aantal samenhangende vraagstukken op het niveau van de stad, die ze aan de participatie wil meegeven:

- Hoe zien en duiden we de demografische trend van de groei van onze bevolking, een toename van het aantal inwoners, oudere mensen, maar ook jongeren?
- Wat is de goede balans tussen wonen, werken en mobiliteit? Voor wie bouwen we woningen en hoeveel en hoe krijgen we de woningmarkt in beweging?

Hoeveel en welke economische ontwikkeling is nodig voor het behoud van voorzieningen en het hebben van werk voor de hele beroepsbevolking? En welke mobiliteitsscenario's zijn gewenst en uitvoerbaar?

- Hoe passen we maatregelen voor energietransitie (verbeteren luchtkwaliteit, opwekken energie, afkoppelen van wijken van het aardgas), voor klimaatadaptatie (hittestress, droogte, wateroverlast, bodem- en waterkwaliteit als gevolg van klimaatveranderingen), maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit en gezondheid in de bestaande omgeving in?
- In welke gebieden en wijken richten we ons de komende twintig jaar op behoud of verbetering van de omgevingskwaliteit? En in welke gebieden geven we ruimte aan ontwikkeling of transformatie?
- Hoe werken we met elkaar aan gezondheid en een sterke gemeenschap?
- Creëren we wel of geen nieuwe ruimte voor wonen, werken, mobiliteit, energie, openbare ruimte en voorzieningen?
- Hoe werken we als gemeente in de toekomst samen met inwoners, onze partners en met de regio?

Wat het college betreft is het duidelijk dat we bij het maken van de Omgevingsvisie de unieke kwaliteiten van Hilversum in de stad en het buitengebied respecteren. Daarnaast zijn we een stad waarin gewoon één gewerkt wordt, zonder extreem zwaartepunt. En zien we Hilversum als centrumgemeente in de regio Gooi- en Vechtstreek en werken we in samenwerkingsverbanden op bovenregionaal en nationaal niveau.

4. Kaderstelling voor participatie

Een gesprek over de toekomst van Hilversum moet zo georganiseerd zijn dat het leuk en enthousiasmerend is voor iedereen die mee wil doen. Dat wordt het als we het in begrijpelijke taal over de inhoud hebben: wat gaat goed? Wat komt er op ons af? Wat kan beter? Welke kracht en kwaliteiten van gemeente, inwoners en organisaties kunnen elkaar versterken? Het traject van de Omgevingsvisie is voor ons geslaagd als zoveel mogelijk mensen en organisaties meedoen. We willen daarom graag het gesprek op een innovatieve manier met de stad voeren, een nieuwe manier die rekening houdt met de

enorme verscheidenheid in onze samenleving en met de gedachte van de Omgevingswet die integraal, gebiedsgericht en participatief werken voorstaat. Wij willen graag in een ander gesprek terecht komen. Dat gesprek is er niet van de ene op de andere dag. We moeten samen ontdekken hoe het werkt. Dat vraagt om lef en enthousiasme om vooral *aan de slag* te gaan. Om dat mogelijk te maken heeft iedereen (raad, colleges, inwoners, bedrijven, partners en gemeentelijke organisatie) een rol.

Wij hebben afgesproken om samen met een externe begeleider een uitvraag voor een participatieaanpak op te stellen om dit voor elkaar te krijgen. Op basis van die uitvraag selecteren we samen met de initiatiefnemers een extern bureau, die vervolgens van de gemeente de opdracht krijgt om de aanpak, organisatie, uitvoering en evaluatie van de participatie rond de Omgevingsvisie uit te voeren. Dit bureau koppelt ook terug aan de gemeenteraad. Op deze manier benutten we de expertise van de initiatiefnemers en externe deskundigheid maximaal. Bij het schrijven van dit voorstel is de verwachting dat we in oktober tot een uitvraag komen, in november tot gunning aan een extern bureau komen en in december de uitvoering ter hand nemen. We informeren de raad regelmatig over de voortgang.

Bij het formuleren van de uitvraag hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. Het participatietraject moet breed opgezet worden
2. Het heeft een Integrale insteek
3. De reeds opgehaalde resultaten van een eerdere participatieronde worden betrokken in deze fase (zie hiervoor bijlage 3).
4. Het participatietraject moet mede vormgegeven en begeleid/uitgevoerd worden door een extern onafhankelijk bureau met kennis en ervaring.
5. Bewonersparticipatie wordt van onderop met inwoners georganiseerd met 'wijken' als uitgangspunt. De gemeente betreft als onderdeel van de consultatie ook 'horizontaal' andere bestuursorganen.
6. Er moet voldoende tijd genomen worden voor participatie.
7. Er komt een digitaal participatieplatform, ook in het licht van Corona.
8. De informatie op de website van de gemeente – bijvoorbeeld over alle visietrajecten – sluit daar op aan.
9. De gemeenteraad besluit over de aanpak en uitkomst van de Omgevingsvisie
10. We nodigen de gemeenteraad uit om tijdens de participatie aanwezig te zijn als toehoorder.

Dilemma's voor de gemeenteraad

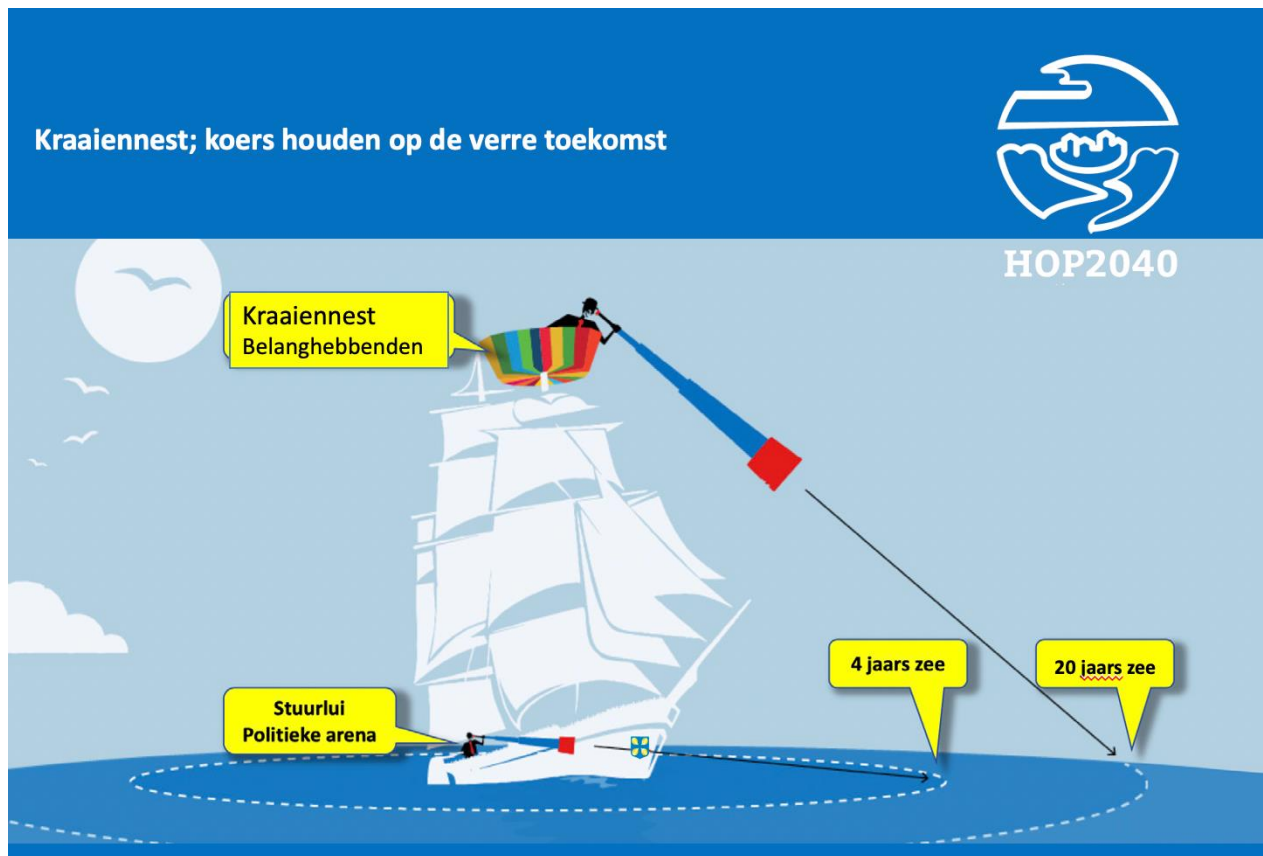
In de gesprekken tussen college en HOP2040 ervaren we een aantal terugkerende dilemma's. Om hierin met elkaar een weg te vinden, is deelname van de raad aan dit deel van het gesprek onontbeerlijk. Ze gaan over de verhouding tussen de samenleving en de overheid, over de bestuur- en participatiecultuur. Dit zijn overigens dilemma's die in veel gemeenten in Nederland aan de orde zijn.

Het eerste dilemma gaat over zeggenschap

De gemeenteraad van Hilversum gebruikt vaak de metafoor van de 'participatieladder'. Die bestaat uit globaal vijf treden: meebeslissen – coproduceren – adviseren – raadplegen – informeren. De inzet van de trede wordt door de raad bepaald, omdat het iets zegt over de rol van raad zelf. Bij 'hogere' treden verbindt de raad zich op voorhand aan oplossingen die uit de participatie komen. In het Amendement 20-55 heeft de gemeenteraad hier echter geen expliciete uitspraak over gedaan. College en HOP2040 hebben gemerkt dat de vraag 'welke trede zou passend zijn?' leidt tot ingewikkelde en semantische discussies over iets waar in beginsel de gemeenteraad over gaat.

Onze aanvankelijke neiging was om uw raad een keuze voor te leggen en te vragen om een salomonsoordeel. De consensus is echter dat college en HOP2040 samen zoeken naar een manier om met elkaar de probleemagenda overeen te komen en samen zoeken naar mogelijke oplossingen, op basis waarvan de gemeenteraad uiteindelijk beslist. Dat is een glasheldere leefwereld, die moeilijk te

projecteren is op de 'systeemwereld' van de participatieladder. Duidelijk is dat college en HOP2040 vanuit consensus verder willen. Daartoe introduceren we een ander perspectief en andere taal. Om dat toe te lichten, gebruiken we de metafoor van het Kraaiennest.

In deze metafoor zijn de gemeenteraad en college de stuurlui van het schip op de 4 jaars zee. Dat is benaming van de periode waarin de stuurlui het stuur ook daadwerkelijk in handen hebben en waarin besluiten genomen moeten worden om het schip op koers te houden. De koers is, in relatie tot de Omgevingsvisie, de 20 jaars zee. Een verre toekomst die zelfs nog niet eens helemaal in beeld is, maar waar we ons wel een beeld van willen vormen.

De stuurlui doen alles om het schip op de koers van de 4 jaars zee te houden. Dat is hun taak. Wat er nodig is voor de goede koers op de 20 jaars zee, is zorgen voor een goede bemanning in het kraaiennest en stuurlui die luisteren naar wat er geroepen wordt. Zo kan het schip goed koers bepalen, zonder direct te zien wat de obstakels in de toekomst zijn. De zeilen hoeven nog niet gereefd, de schoten nog niet aangehaald. Grote stuurbewegingen zijn pas nodig als ze nodig zijn.

In deze metafoor is de 20 jaar zee de Omgevingsvisie. Dit voorstel gaat over de verbinding van gemeente en samenleving, dat het zinvol is om een koers uit te zetten en dat die koers beter wordt in gesprek met alle belanghebbenden. We vragen aan deze gemeenteraad ruimte om het participatieproces in volle omvang te laten plaatsvinden. De directe invloed van college en raad richt zich op deze bestuursperiode. Stuurlui in de volgende periode hebben profijt van het goede contact met het kraaiennest, een globale koers en een roer dat niet in beton gegoten is.

Zo'n schip willen we met de Omgevingsvisie graag maken. Natuurlijk besluit de gemeenteraad daarover.

Het tweede dilemma gaat over het verwachtingspatroon van de scope en het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. Uit allerlei ervaringen in Nederland weten we dat aan participatie vaak enthousiast wordt begonnen, maar niet alle zaken die naar boven komen een plek krijgen in de Omgevingsvisie. Dat

leidt dan tot teleurstelling en afhaken. Dat heeft ook te maken met een uiteenlopend beeld over de inhoud en het abstractieniveau/concreetheid van de Omgevingsvisie. Met dit voorstel hebben we daar nu een beeld van en via de SDG's een taal. Abstract waar het moet en concreet en beeldend waar het kan. Het biedt houvast voor een richting en voedt de discussie. Bovendien plaatst het Hilversum in een regionale, nationale en internationale context. We staan immers ook niet los van de rest van de wereld. Verder stellen we de gemeenteraad voor de Omgevingsvisie later uit te werken in wijkprogramma's of thematische programma's, op het niveau van het Omgevingsplan. Zo kunnen ook zaken die we uiteindelijk niet in de Omgevingsvisie meenemen een plek krijgen.

Het derde dilemma gaat over de terugkerende discussie over de volgorde van de visietrajecten.

De raad heeft het college opdrachten gegeven voor de mobiliteitsvisie en woonvisie, inclusief tijdspad. Tegelijk oppert een aantal raadsfracties dat de volgorde verkeerd is, dat wil zeggen dat de woonvisie en mobiliteitsvisie niet vooruit zouden moeten lopen op de Omgevingsvisie. In dit voorstel hebben we beschreven hoe we op een goede manier invulling denken te kunnen geven aan de volgorde van uw opdrachten, namelijk door parallel en in verbinding aan visietrajecten te werken. De woonvisie en mobiliteitsvisie fungeren zo als ingrediënt voor de Omgevingsvisie. De reeds ingezette visietrajecten (mobiliteitsvisie, woonvisie) kunnen nu niet een aantal maanden worden stilgezet, om te 'wachten' op de Omgevingsvisie. Zo is een tijdige woonvisie nodig om nog in 2021 met woningcorporaties prestatieafspraken te kunnen maken. Zoals eerder beschreven zullen ook in de toekomst (de 20 jaars zee) sectorale visies en de Omgevingsvisie steeds (cyclisch) geactualiseerd worden en zo steeds beter op elkaar aansluiten. We horen graag of de gemeenteraad het eens is met dit perspectief.

Financiën, middelen & capaciteit

De kosten van het opstellen van een Omgevingsvisie vallen binnen het programma Omgevingswet. Nu we op basis van dit herziene plan van aanpak in 2021 langer en meer inzetten op participatie en daarvoor externe begeleiding inschakelen, verwachten we extra kosten te maken die niet zijn begroot. Dat zijn zowel kosten voor de externe begeleiding, de uitvoering als voor de eigen organisatie. Na de uitvraag kunnen we de omvang inschatten en zien we of we een deel kunnen bekostigen uit de budgetten voor 2020. Mocht in 2021 meer budget nodig zijn, melden we dat bij de eerste Tussenrapportage in 2021.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlagen

1. Amendement 20-55
2. Omgevingsfoto gemeente Hilversum
3. Opbrengst van de eerste ronde participatie Omgevingsvisie (Q4 2019/Q1 2020)